

Informacja dotycząca profilaktyki i zwalczania wszawicy

Informacja Występowanie wszawicy wśród dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym nasila się w okresie wakacyjnym przede wszystkim wśród dzieci młodszych, które nie posiadają jeszcze umiejętności samodzielnego dbania o higienę osobistą. Przebywanie osób w skupiskach podczas wyjazdów, w tym także wspólne przebywanie, zabawa i wypoczynek sprzyjają rozprzestrzenianiu się wszawicy.

Wskazania profilaktyczne dla rodziców i dzieci przed wyjazdem na zorganizowane formy wypoczynku(kolonie, obozy, zielone szkoły, itp.) lub internatu, sanatorium itp..

- związywanie długich włosów lub krótkie fryzury ułatwiające pielęgnację skóry głowy i włosów,
- posiadanie i używanie wyłącznie osobistych przyborów higienicznych do pielęgnacji skóry i włosów
- codzienne czesanie i szczotkowanie włosów,
- mycie skóry głowy i włosów w miarę potrzeb (nie rzadziej niż raz w tygodniu),
- wyposażenie dzieci w środki higieniczne takie jak szampony z odżywką ułatwiające rozczesywanie i wyczesywanie włosów,
- po powrocie do domu systematyczne sprawdzanie czystości głowy i włosów oraz systematyczne kontrole w okresie uczęszczania dziecka do przedszkola, szkoły lub pobytu w internacie, sanatorium itp..

W przypadku zauważenia jaj pasożytów (gnid) na włosach lub wszy we włosach (przy skórze) należy zastosować dostępne w aptekach preparaty, które skutecznie likwidują pasożyty i ich jaja. W obecnej dobie występujące w sprzedaży środki zwalczające wszawicę są wysoko skuteczne. W sytuacji wystąpienia wszawicy u dziecka, kuracji powinni się poddać wszyscy domownicy.

W przypadku podejrzenia zakażenia wszawicą podczas pobytu w przedszkolu czy szkole należy poinformować o powyższej sytuacji zawiadomić pielęgniarkę szkolną lub wychowawcę.

Działania placówki nauczania i wychowania;

- przekazanie informacji wszystkim rodzicom o konieczności systematycznego sprawdzenia czystości skóry głowy i włosów u dzieci,
- w przypadku stwierdzenia występowania wszawicy u niektórych dzieci, należy poinformować rodziców o konieczności wykonania wśród wszystkich domowników zabiegów leczniczych,
- w przypadku podejrzenia o występowaniu wszawicy wśród dzieci i młodzieży szkolnej, pielęgniarka szkolna może przeprowadzić kontrolę czystości wśród uczniów, których rodzice wyrazili zgodę na objęcie ich profilaktyczną opieką zdrowotną,

- pielęgniarka informuje dyrekcję szkoły o skali zjawiska, natomiast rodzicom przekazuje informacje o stanie czystości włosów i skóry głowy ich dzieci oraz informacje dotyczące przeprowadzenia koniecznych zabiegów higienicznych,
- w miarę potrzeby dyrekcja szkoły/placówki może zorganizować działania edukacyjne dotyczące ww. problematyki skierowanej do dzieci, rodziców, opiekunów,
- w przypadku występowania trudności w rozwiązywaniu problemu np. w rodzinach o niskim statusie socjo-ekonomicznym należy podjąć współpracę z władzami samorządowymi (pomocą społeczną), w celu udzielenia wsparcia tym rodzinom w rozwiązywaniu problemu wszawicy wśród wszystkich domowników.

W razie potrzeby, w trudnych sytuacjach (duży zasięg występowania wszawicy, przewlekłe jej występowanie, trudne do rozwiązania przypadki) dyrekcja placówki może zwrócić się o ukierunkowanie działań w rozwiązywaniu problemu do właściwej terenowo powiatowej stacji sanitarno epidemiologicznej

Stanowisko Instytutu Matki i Dziecka z dnia 29 listopada 2004r. w sprawie kontroli czystości uczniów przez pielęgniarki i higienistki szkolne

Zgodnie z obecnie obowiązującym Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 12 grudnia 2004 r. w sprawie zakresu i organizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą (Dz. U. Nr 282, poz. 2814) oraz zaleceniami Instytutu Matki i Dziecka zawartymi w publikacji "Standardy i metodyka pracy pielęgniarki i higienistki szkolnej" odstąpiono od procedury kontroli czystości uczniów

Procedura ta była w latach ubiegłych przeprowadzana dwukrotnie w ciągu roku szkolnego i obejmowała wszystkich uczniów szkoły, a sposób jej realizacji budził wiele kontrowersji i naruszał poczucie godności uczniów. Ponadto nie prowadził do poprawy czystości uczniów, gdyż możliwości naprawcze były znikome. Dlatego obecnie nie wolno lekarzowi, pielęgniarce, ani nauczycielowi przeprowadzać publicznie kontroli czystości uczniów.

Zgodnie z obowiązującymi standardami pielęgniarka i higienistka szkolna w ramach profilaktycznej opieki pielęgniarskiej rozpoznaje problemy zdrowotne i społeczne uczniów oraz wynikające z nich potrzeby zdrowotne, w tym w zakresie higieny osobistej. Uczniów, u których stwierdza problemy wynikające z niewydolności opiekuńczej rodziny, obejmuje opieką czynną i podejmuje odpowiednie do zaistniałej sytuacji działania.

Należy pamiętać, że wszelkie informacje dotyczące stanu zdrowia są informacjami objętymi tajemnicą medyczną i szczególną ochroną. Osoby trzecie, czyli dyrektorzy szkół i nauczyciele mogą żądać informacji tylko w takim zakresie, w jakim pozwala na to prawo. Należy pamiętać, iż nie wolno ograniczać dostępu do nauki z powodu stanu zdrowia ucznia. Jeżeli stan zdrowia ucznia tego wymaga, to dyrektor szkoły jest zobowiązany do stworzenia takich warunków, aby uczeń mógł bez przeszkód kontynuować naukę (Ustawa o systemie oświaty Dz.U. 1996, Nr 67, poz. 329, art 1, ze zmianami).

Zakład Medycyny Szkolnej Instytutu Matki i Dziecka stoi na stanowisku, iż:

- nie wolno publicznie (w obecności osób trzecich) sprawdzać czystości uczniów
- decyzję o sprawdzeniu czystości skóry i włosów u uczniów w warunkach indywidualnego badania, podejmuje pielęgniarka
- rodzic/opiekun prawny może nie wyrazić zgody na objęcie jego dziecka badaniem.
- pielęgniarka może dokonać przeglądu czystości skóry i włosów, za zgodą rodziców np. z powodu nawracającej wszawicy w danej klasie
- o wynikach przeglądu informuje ucznia i jego rodziców
- dyrekcja szkoły i nauczyciele nie mają prawa do informacji o stanie czystości danego ucznia
- pielęgniarka ma prawo podać nauczycielom informacje o skali problemu na terenie szkoły
- pielęgniarka może odmówić dokonania przeglądu (np. w sytuacji konieczności wykonania innych pilnych zadań w danym czasie) powinna jednak wskazać najbliższy możliwy termin lub przeprowadzić instruktaż dla rodziców, jak i kiedy dokonywać u dzieci przeglądów czystości.

Wszawica jako problem społeczny..

DEFINICJA

Wszawicą nazywamy obecność na ciele człowieka lub na jego odzieży wszy ludzkich, ich larw i/lub jajeczek.

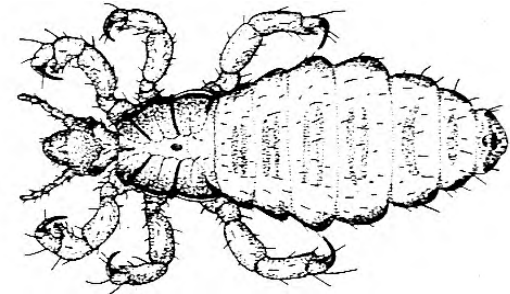
Wyróżniamy trzy podstawowe typy wszy:

- Wesz głowową (*Pediculus humanus capitis*)
- Wesz łonową (*Pediculus humanus pubis*)
- Wesz odzieżową (*Pediculus humanus vestimentii*)

WESZ LUDZKA GŁOWOWA

Pediculus humanus captis

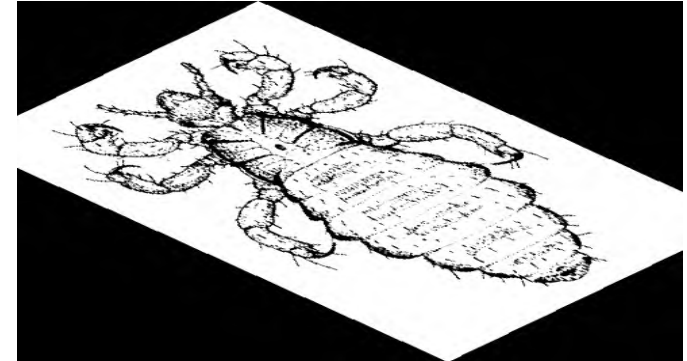

- rozmiar: 2-3 mm
- długość życia: ok. 32 dni
- pokarm: krew ludzka
- zdolność do poruszenia się: bardzo sprawna i szybka we wspinaniu się po włosach, bezradna na gładkiej powierzchni
- czas przetrwania bez ludzkiej krwi: średnio 36 godzin
- ilość składanych jaj około: 150 – 200 jaj
- posiada zdolność do mimikry – dostosowuje się wyglądem do otoczenia
- wydziela specjalny wodoodporny klej, którym przymocowuje gnidy do włosów
- zakażenie: bezpośredni kontakt głowy z głową

WESZ LUDZKA GŁOWOWA

Pediculus humanus captis

MITY..

- Wesz głowowa potrafi skakać
- Wesz głowowa może żyć na dywanach i w czapkach
- Wszy głowowe mogą być roznoszona przez zwierzęta domowe
- Wesz wybiera częściej niektóre typy włosów (kręcone, czarne, brudne)
- Można zapobiec wszawicy poprzez częste mycie głowy szamponem
- Choroba częściej dotyczy osób o niskim stanie higieny lub rodzin ubogich lub żyjących w ubóstwie
- W aptekach są środki dające 100% skuteczność wyleczenia

Wiedza ogólna na temat wszawicy głowowej w Australii, 2007r

**Rezultat: Tylko 7,1% z 1338
ankietowanych rodziców odpowiedziało
poprawnie na 10 podstawowych pytań
dotyczących wszawicy.**

WESZ LUDZKA GŁOWOWA

Pediculus humanus captis

U KOGO NAJCZĘŚCIEJ ?

- Wszawica występuje we wszystkich regionach świata i strefach klimatycznych
- Wszawica dotyczy wszystkich grup wiekowych
- Najczęściej występuje u dzieci między 2 -12 r. ż.
- Częściej u dzieci z długimi włosami
- Średnio co 10-15 lat wzrasta ilość zachorowań na wszawicę

WESZ LUDZKA GŁOWOWA

Pediculus humanus captis

JAK CZĘSTO ?

- Wszawica jest jedną z najczęstszych chorób pasożytniczych występujących u ludzi (1). Tylko w Stanach Zjednoczonych liczba zachorowań szacowana jest na **10 -12 mln** rocznie (1)
- w badaniach przeprowadzonych w Belgii u dzieci w wieku od 2,5 roku do 12 lat określono średnią ilość zainfekowanych dzieci na **8,9%** populacji. *Badania: Willems S, et al. The importance of economic status and individual characteristics head lice in schoolchildren. Eur. J. Dermatol 2005*
- Walia **10%** (Welsh PHLS) 2002
- Wielka Brytania **0.6%-15%** (Burgess et al.) 1996
- W Czechach w 1992r stwierdzono epidemię wszawicy wśród dzieci w wieku szkolnym obejmującą aż **20%** populacji. Ognisko tej epidemii związane było z obecnością **wszy opornych na permetrynę** (2)

WESZ LUDZKA GŁOWOWA

Pediculus humanus captis

CYKL ŻYCIA WSZY

GNIDA

5 dni po wylęgu

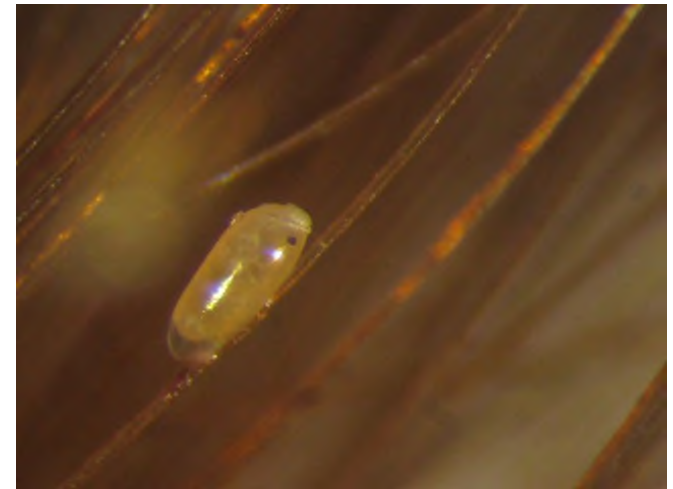
10-11 dni po wylęgu

WESZ LUDZKA GŁOWOWA

Pediculus humanus captis

CYKL ŻYCIA WSZY

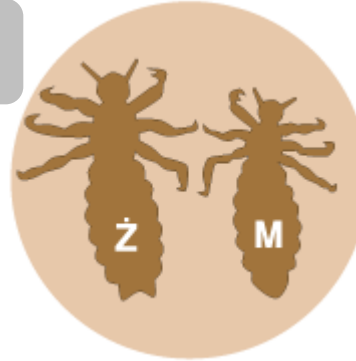
- Jajeczka wszy zwane gnidami składane są w odległości 1,5 cm od skóry głowy, przyczepiają się mocno do włosów
- Jajeczka są bardzo małe i ich wielkość jest średnio jak główka od szpilki!
- Samica wszy, w rytmie dziennym składa 5 -10 jaj. Z tych jaj w ciągu 6 - 8 dni wylęga się larwa, która przeradza się w dorosłego pasożyta w ciągu 10 dni.

WESZ LUDZKA GŁOWOWA

Pediculus humanus captis

CYKL ŻYCIA WSZY

17-18 dni, wszy osiągają zdolność do rozmnażania się

19 - 20 dnia są składane pierwsze jajeczka. Przez kolejne 16 dni wesz może złożyć od 3-8 jajeczek dziennie

po 32 do 35 dniach wesz zdycha

6 - 7 dni, wesz wylęga się

0 dni, gnidy składane są na trzonie włosów

WESZ LUDZKA GŁOWOWA

Pediculus humanus captis

JAK SIĘ OBJAWIA

WESZ LUDZKA GŁOWOWA

Pediculus humanus captis

JAK SIĘ OBJAWIA

- świąd skóry spowodowany reakcją alergiczną na ślinę wszy,
- miejscowe powiększenie węzłów chłonnych,
- widoczne wszy głowy oraz gnidy przyklejone do włosów głównie w okolicy karku, skroni i za uszami

WESZ LUDZKA GŁOWOWA

Pediculus humanus captis

CHOROBY

- Ukłucia wszy powoduje silne swędzenie a u osób wrażliwych nawet odczyn alergiczny, który utrzymuje się przez kilka dni.
- Podczas ssania krwi wesz może przenieść drobnoustroje chorobotwórcze wywołujące grzybicę
- Drapanie miejsc ukłutych może być przyczyną groźnych nadkażeń paciorkowcem lub gronkowcem, stanów zapalnych skóry, zapaleniem mieszków włosowych, łysienia plackowatego.

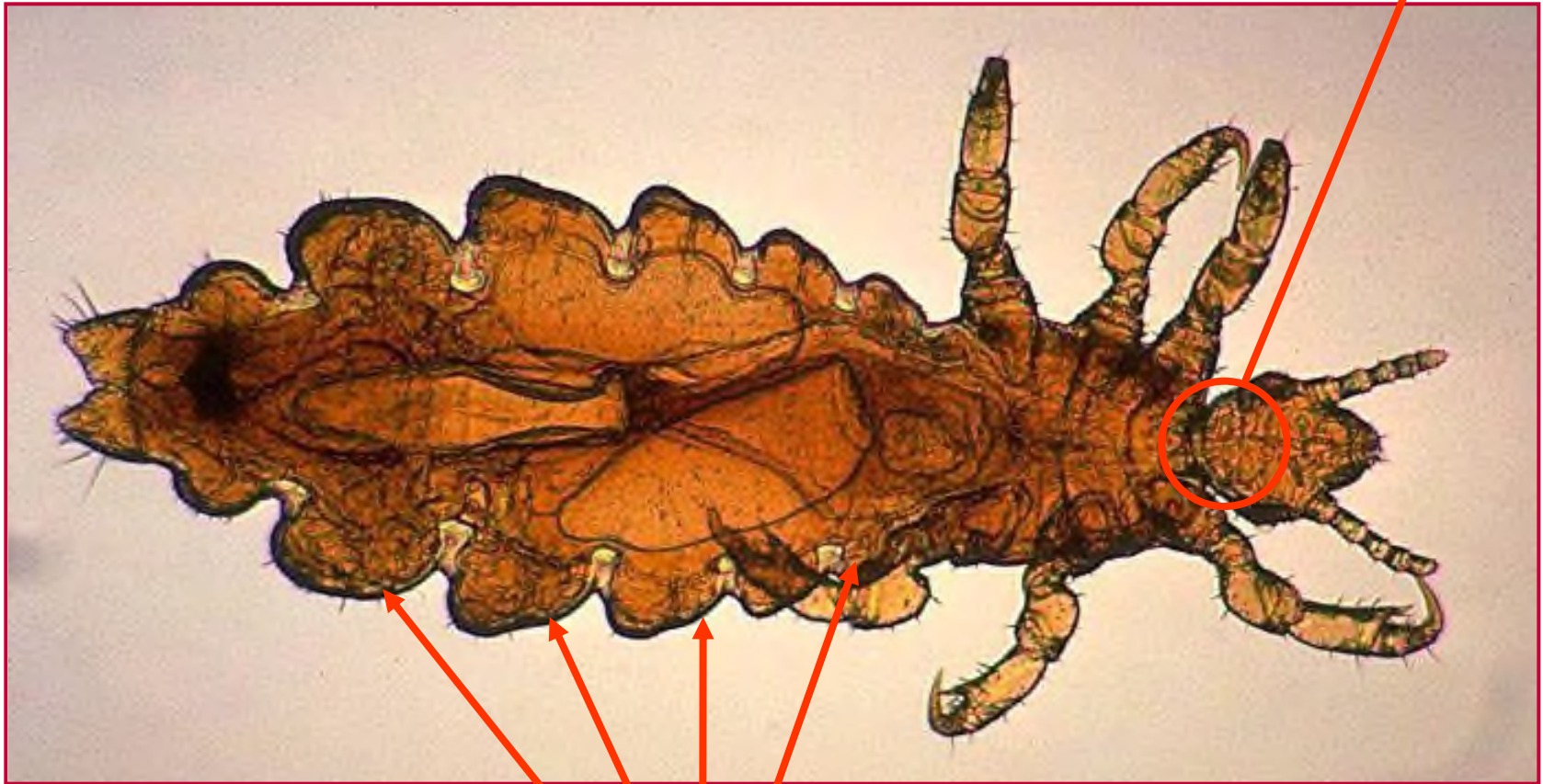

WESZ LUDZKA GŁOWOWA

Pediculus humanus captis

LECZENIE

UKŁAD NERWOWY

Otwory Oddechowe (PRZETCHLINKI)

WESZ LUDZKA GŁOWOWA

Pediculus humanus captis

LECZENIE

- wyczesywanie wszy i gnid (METODA MECHANICZNA)
- skracanie długości włosów
- wcieranie roztworu octu lub nafty we włosy (na noc)
- odkurzacz dobrej marki!

WESZ LUDZKA GŁOWOWA

Pediculus humanus captis

LECZENIE

ZWIĄZKI CHEMICZNE (BIOBÓJCZE) O DZIAŁANIU NEUROTOKSYCZNYM (ORGANOFOSOFORANY)

- 1% 6-chloro-cykloheksan (lindan)
- 0,5% - 1,0% malation
- 0,2% - 1,0% permetryna
- 0,5% - 2,0% fenotryna

+ można zastosować raz

- uwaga na astmatyków i alergików
- nie wolno u małych dzieci i kobiet karmiących

WESZ LUDZKA GŁOWOWA

Pediculus humanus captis

LECZENIE

ZWIĄZKI CHEMICZNE O DZIAŁANIU FIZYKALNYM (DIMETIKON)

- ▣ 4% DIMETIKON (polimer silikonu - roztwór)
- ▣ 100% DIMETIKON (polimer silikonu - olej)
- ▣ CYKLOMETIKON (polimer silikonu – związek lotny)
- ▣ OLEJE ROŚLINNE (olej kokosowy, wyciągi olejowe)

- + brak działania toksycznego
- + bezpieczny dla dzieci
- + nie powoduje oporności
- stosować 2 razy

WESZ LUDZKA GŁOWOWA

Pediculus humanus captis

LECZENIE

ZWIĄZKI ROŚLINNE

- **ziela ostróżki polnej** z dodatkiem 8,3% kwasu octowego 80% + etanol 60-65%
- **nalewka piołunowo-wrotyczowa** (Absinthei et Tanacetii herbae tinctura), w stos. (1:5) z kwasem octowym 80% + etanol 60 - 65% i od 2 do 3,2% kwasu octowego

+ niska cena

- nieprzyjemny zapach

- drażni skórę głowy

WESZ LUDZKA GŁOWOWA

Pediculus humanus captis

- Zwalczanie wszy poprzez użycie środków owadobójczych powoduje powstanie oporności pasożyta na działanie coraz to nowszych substancji aktywnych.
- W konsekwencji prowadzi to do ponownej infestacji i negatywnych konsekwencji epidemiologicznych.

WESZ LUDZKA GŁOWOWA

Pediculus humanus captis

- nie ma środków dających 100% skuteczność eliminacji wszy
- neurotoksyczne środki chemiczne mogą okazać się nie skuteczne ze względu na uodpornienie się pasożyta
- każda zastosowana metoda leczenia powinna być powtórzona pomiędzy 7 a 10 dniem terapii
- stosowanie środków nie drażniących skóry głowy i nie ulegających wchłanianiu jest szczególnie ważne u dzieci
- higiena skóry głowy, kontrola włosów (!)

Materiały informacyjne

7 prostych kroków w zwalczaniu wszy

1. Sprawdź głowy całej rodziny – sprawdź już dzisiaj.
2. Jeżeli znajdziesz żywe wszy lub jaja (gnidy), nie zwlekaj rozpocznij działanie natychmiast.
3. Stosuj produkty o udokumentowanej skuteczności i bezpieczeństwie.
4. Unikaj produktów z substancjami wywołującymi alergię.
5. Leczenie powtórz zawsze po 7 dniach.
6. Poinformuj osoby w przedszkolu i szkole, jeżeli znajdziesz wszy.
7. Sprawdzaj często.
To zapobiega rozprzestrzenianiu się wszawicy.

www.wszy.info.pl

O wszach z psychologiem?

*Tak,
możemy również o tym porozmawiać*

Opracowanie:
psycholog Izabela Szwarocka

